

INFORMACJA DLA NAUCZYCIELI ORAZ RODZICÓW/OPIEKUNÓW - JAK MOTYWOWAĆ I WSPIERAĆ DZIECI DO SYSTEMATYCZNEGO UCZENIA SIĘ POZA SZKOŁĄ

Motywacja dziecka do nauki odgrywa podstawową rolę w procesie uczenia się. Uczeń, który ma motywację do nauki osiąga znacznie większe sukcesy w zdobywaniu wiedzy. Uczy się, bo tego chce, a przyswajanie wiadomości sprawia mu przyjemność, widzi cel i sens swojej pracy. Istotne jest, aby wiedzieć, jakie czynniki wzmacniają motywację do nauki.

W załączonym artykule przekazujemy Państwu podstawowe wskazówki dotyczące motywowania dziecka do nauki. Pamiętajmy o zapewnieniu dziecku odpowiedniego miejsca do nauki, uwzględnijmy higienę pracy umysłowej, czuwajmy nad zaplanowanymi zajęciami dziecka. Pamiętajmy także o tym, aby pomagając rozwijać samodzielność, bez podawania gotowych rozwiązań. Obecność rodzica, czuwanie nad pracą dziecka jest bardzo ważna - zaspokaja potrzeby bezpieczeństwa, miłości, akceptacji, daje poczucie radości, zadowolenia, kształtuje się wówczas ogromna więź uczuciowa. Dziecko wzrastające w atmosferze miłości, poszanowania dla nauki i wysiłku w nauce utwierdzi się w przekonaniu, że nauka jest ważna i potrzebna. Rodzic poprzez zainteresowanie nauką dziecka, kontrole, rozmowy, objaśnianie problemów, wyrabia w dziecku nawyk systematyczności, pilność i sumienność. Pozytywne nastawienie, mówienie o zdobywaniu wiedzy i uczeniu się z entuzjazmem wpływa na efektywność wyników dziecka w nauce.

Motywacja dziecka do nauki odgrywa podstawową rolę w procesie uczenia się. Uczeń, który ma motywację do nauki osiąga znacznie większe sukcesy w zdobywaniu wiedzy. Uczy się, bo tego chce, a przyswajanie wiadomości sprawia mu przyjemność, widzi cel i sens swojej pracy. Musi wiedzieć, że zdobywanie nauki jest jego szansą na rozwój, oknem na świat, przygotowuje do umiejętności wykonywania zawodu w życiu dorosłym.

CZYNNIKI WZMACNIAJĄCE MOTYWACJĘ DO UCZENIA SIĘ

- zainteresowanie rodziców nauką szkolną (rozmowy o szkole, dobry kontakt z nauczycielami, dbałość o pomoce i przybory),
- wzmacnianie poczucia wartości dziecka, wiara w to, że poradzi sobie z nauką, mimo, iż niekiedy odnosi porażki,
- oferowanie pomocy w przypadku trudności, ale nie wyręczanie,
- kształtowanie atmosfery szacunku do nauki i szkoły w domu rodzinnym,
- podkreślanie znaczenia nauki w życiu człowieka,
- rozwijanie nawyku czytelnictwa – rodzic musi modelować takie zachowania (sam czytać, aby to było skuteczne),
- dostosowywanie zadań do możliwości dziecka (należy pamiętać, że zbyt wygórowane ambicje rodzica hamują motywację),
- zorganizowanie dziecku kącika do nauki, ustalenie stałego harmonogramu dnia (stałe pory odrabiania lekcji, odpoczynku, snu),
- konsekwentne i wytrwałe kontrolowanie zadań domowych, oferowanie pomocy,
- wzmacnianie autorytetu nauczyciela, trzymanie jednego „frontu”,
- chwalenie dziecka natychmiastowo za zaangażowanie w pracę, pozytywny stosunek do nauki oraz włożony wysiłek, aby utrwałać takie zachowania,
- dostrzeganie osiągnięć dziecka a jednocześnie nie wyśmiewanie niepowodzeń,
- podsycanie w dziecku zainteresowań wieloma dziedzinami życia.

JAK MOTYWOWAĆ DZIECKO DO NAUKI? WSKAZÓWKI DLA RODZICÓW

1. Należy rozwijać naturalną ciekawość dziecka, wzbudzać jego motywację do poznawania nowych rzeczy, do nauki poprzez:
 - czytanie książek, ciekawych czasopism, wirtualne zwiedzanie muzeów, oglądanie z dzieckiem ciekawych programów i rozmowy o nich,
 - rozwiązywanie krzyżówek, zagadek, zabaw logicznych itp.
 - wykorzystywanie codziennych czynności i zdarzeń do ćwiczenia różnych umiejętności np. liczenia, logicznego myślenia itd.
 - dawanie przykładu własnym zachowaniem – spędzając wolny czas czytając prasę, książki, oglądając programy popularnonaukowe itp.
 - wskazywanie związków uczenia się konkretnych treści z wykorzystaniem ich w życiu np. połączenia wiedzy z biologii ze zjawiskami zachodzącymi w przyrodzie,
2. Ważne jest wychwycenie zainteresowań i zdolności dziecka, jego mocnych stron, rozwijanie ich (łatwiej uczyć się treści, które są interesujące).
3. Istotne jest wykazywanie zainteresowania sytuacją szkolną dziecka i wspieranie (np. uczenie systematyczności i organizacji pracy, udzielanie pomocy dziecku w odrabianiu lekcji i pokonywaniu trudności).
4. Należy pamiętać, aby nie porównywać dziecka do rodzeństwa, kolegów, lecz do poprzedniego jego poziomu i umiejętności – uświadamia mu się w ten sposób jego postępy i motywuje do dalszej pracy.
5. W przypadku zniechęcenia dziecka lub doświadczenia przez nie porażki – nie należy zaprzeczać jego uczuciom mówiąc, że nic się nie stało, lecz trzeba nazwać jego uczucia (np. *widzę, że jest ci bardzo smutno z tego powodu, że jesteś rozczarowany, że zadanie to sprawia ci trudność*), warto zachęcić je do wymyślenia, jak można rozwiązać dany problem, zaproponować własne pomysły i wspólnie zdecydować, które pomysły wydają się możliwe do zrealizowania.

JAK CHWALIĆ DZIECKO?

Dziecko, które wyrasta w atmosferze akceptacji, poczuciu, że jest kochane i szanowane, łatwiej przyjmie punkt widzenia rodziców/opiekunów. Uczeń, który nabierze wiary i pewności siebie, łatwiej pokona problemy, także edukacyjne i chętniej będzie stawiać czoła przeciwnościom. Pochwała, słowna aprobata, jest rodzajem wzmocnienia pozytywnego i formą emocjonalnego wsparcia. Są to ważne czynniki sprzyjające kształtowaniu pozytywnego obrazu samego siebie. Oto kilka przykładów, jak chwalić dziecko: *Podoba mi się sposób, w jaki pracujesz. Masz u mnie wielkiego „plusa”. Taka praca bardzo mnie cieszy. Rzeczywiście, dałeś z siebie wszystko. Radzisz sobie coraz lepiej. Wygląda na to, że włożyłeś w to dużo pracy. Poprawnie myślisz. To wygląda znacznie lepiej. Jesteś bardzo pomysłowa. Masz dzisiaj dobry dzień. Masz interesujące pomysły. Jesteś bardzo wytrwała.*

Brak motywacji do nauki wynika najczęściej z niewykształcenia u dziecka nawyków do uczenia się, bądź też jest skutkiem doznanych przez dziecko niepowodzeń. Dziecko potrzebuje zrozumienia ze strony rodziców/opiekunów, wsparcia i wiary, że sobie poradzi.

ORGANIZACJA I HIGIENA MIEJSCA PRACY

Dziecku należy zapewnić w domu stałe miejsce do pracy, kącik, w którym mogłoby ono przechowywać swoje książki, zeszyty i przybory szkolne. Stół i krzesło powinny być dostosowane do wymiarów ciała ucznia. W "kąciku pracy" musi panować porządek, czystość i estetyka. Jedno z podstawowych wskazań higieny pracy umysłowej dotyczy oświetlenia pokoju, w którym uczeń pracuje. Pokój powinien być jasny, światło powinno padać z lewej strony u dzieci praworęcznych, a u leworęcznych odwrotnie. Należy przy

tym pamiętać, że nie tylko słabe, ale także jaskrawe światło jest szkodliwe, wywołuje zmęczenie wzroku, a przez to zmęczenie umysłowe.

Dla zdrowia dziecka i wydajności jego pracy bardzo ważne jest oddychanie świeżym powietrzem. Należy przyzwyczajać dzieci, aby przed rozpoczęciem pracy wietrzyć pokój.

Samodzielna praca ucznia wymaga wysiłku umysłowego oraz napięcia woli i skupienia uwagi, w związku z czym nawet najlepiej zorganizowany "kącik pracy" i przestrzeganie zasad higieny nie przyczynią się same do podniesienia wydajności pracy, jeśli otoczenie domowe nie zapewni mu ciszy niezbędnej do nauki. Gwar w otoczeniu dziecka odrabiającego lekcje rozprasza uwagę, a niekiedy wręcz uniemożliwia mu skupienie uwagi i przygotowanie zadanej pracy. Dziecko w młodszym wieku szkolnym ma słabo wyrobioną koncentrację uwagi i jeżeli zostanie zakłócona, trudno mu się będzie na nowo wdrożyć do pracy. Ważne jest też ułożenie książki w stosunku do oczu, nie powinna leżeć płasko na stole, aby przy czytaniu nie pochylać głowy.

PLAN DNIA UCZNIĄ

Duży wpływ na wyniki nauki domowej wywiera dzienny rozkład zajęć domowych ucznia. Jak wykazują badania, jedną z przyczyn niechęci do nauki oraz nieefektywnej nauki jest rozluźnienie dyscypliny i nieracjonalne wykorzystanie czasu. Z wielu przeróżnych zajęć uczniowie nie potrafią wybrać tego, co potrzebne, a odrzucić czynności drugorzędnych, nie mają odpowiednich nawyków pracy, które umożliwiłyby im pogodzenie obowiązków szkolnych i rodzinnych z wypoczynkiem i rozrywką. Z tego powodu szkolne i domowe obowiązki ucznia wymagają starannego uporządkowania. Pora nauki powinna być stała, co zazwyczaj ułatwia adaptację do pracy i zapobiega szkodliwemu pośpiechowi. Najodpowiedniejszą porą do nauki zdalnej są godziny przedpołudniowe, przy czym najlepiej, aby dziecko rozpoczęło naukę o stałej porze, około godziny 8.00 – 9.00.

PRZEBIEG NAUKI DOMOWEJ

Przed przystąpieniem do nauki uczeń powinien wykonać pewne czynności wstępne: przewietrzyć pokój, pobrać i przejrzeć zlecone przez nauczycieli zadania i terminy ich wykonania, ustalić kolejność ich wykonania, rozplanować pracę.

Uczeń, przystępując do nauki, powinien zaczynać od najtrudniejszych i najważniejszych zadań. Zadania trudniejsze powinien przeplatać łatwiejszymi, pisemne – ustnymi, przedmioty ścisłe - humanistycznymi. Zadane ćwiczenia należy wykonać w tym samym dniu, w którym uczeń czytał przygotowane przez nauczycieli materiały.

Rodzic w miarę możliwości powinien czuwać nad prawidłowym przebiegiem pracy swego dziecka. Jeżeli dziecko nie potrafi zrozumieć danych treści, należy tak pokierować jego myśleniem, aby naprowadzić na prawidłową drogę, udzielić wskazówek. Nie należy podawać gotowych rozwiązań.

W trakcie nauki domowej potrzebny jest odpoczynek, wskazane są krótkie przerwy (10-15 minut), ale muszą być stosowane w odpowiednim momencie. Niech dziecko zakończy rozpoczętą pracę lub dojdzie do jakiegoś punktu i wtedy może zrobić sobie przerwę. Narastające zmęczenie zmniejsza koncentrację dziecka. Przerwy pozwalają na uporządkowanie przeczytanych informacji i powiązanie ich w logiczną całość. Przerwy w trakcie nauki nie mogą jednak być zbyt długie, aby dziecko nie zapomniało przez ten czas, czego się nauczył. Z drugiej zaś strony nie należy zbyt długo uczyć się bez przerwy, gdyż zmęczenie powoduje gorsze i mniej trwałe przyswajanie wiadomości. Wieczorem, a zwłaszcza późną nocą uczeń pracuje ze wzmożonym wysiłkiem.

POMOC W NAUCE DOMOWEJ

Pomoc rodziców/opiekunów powinna polegać na dopilnowaniu, aby dziecko uczyło się o ustalonej porze dnia oraz aby wiedziało, czego ma się uczyć. W przypadku młodszych lub mniej samodzielnych dzieci konieczne może być ściągnięcie materiałów ze strony szkoły. Jeśli jest to możliwe, dobrze jest wspólnie z dzieckiem ustalić plan wykonania zadań, a następnie kontrolować, czy dziecko ten plan realizuje, w tym czy pamięta o robieniu sobie przerw. Jeśli jednak uczeń nie rozumie czegoś lub mimo czynionych prób nie może sobie poradzić z jakimś zagadnieniem, trzeba mu pomóc. Nie należy jednak spieszyć się od razu z gotowym wyjaśnieniem, lecz raczej pokierować za pomocą pytań i poleceń jego rozumowaniem, czasem wskazać odpowiednią lekturę albo naprowadzić na właściwą drogę, tak aby uczeń sam znalazł rozwiązanie. Obowiązuje tu ogólna zasada wychowywania tak, aby dziecko nie szło na łatwiznę, lecz aby było wdrażane do podejmowania wysiłku oraz aby budziło i rozwijało w sobie inicjatywę, pomysłowość i samodzielność. Zasadę zaś dość często spotykanego wyręczania dziecka w jego pracy przez rodziców należy zastąpić zwyczajem odsyłania go do źródeł wiadomości. Jeśli dziecko nie ma problemów z nauką i jest samodzielne, wystarczy kontrola wykonanej pracy (dobrze, żeby samo poprosiło o sprawdzenie).

Trzeba chwalić dziecko za dobrze wykonaną pracę, a także pamiętać, że zbyt ni rygor i despotyczne dyrygowanie dzieckiem hamuje rozwój jego samodzielności, utrudniając mu tym samym naukę. Warto pogodzić się z tym, że dziecko nie pojmuje nauki jako najciekawszego i najprzyjemniejszego spędzania czasu. Rodzic/opiekun powinien wytłumaczyć, że chociaż nauka nie jest tak przyjemna jak gry komputerowe, jest jego obowiązkiem, a dodatkowo jest konieczna dla jego dalszego rozwoju.

Dzieciom w młodszym wieku szkolnym pomoc rodziców/opiekunów w odrabianiu prac domowych daje poczucie bezpieczeństwa, radości, zadowolenia, kształtuje się ogromna więź uczuciowa. Dziecko wyrastające w atmosferze miłości, poszanowania dla nauki i wysiłku w nauce utwierdzi się w przekonaniu, że nauka jest ważna i potrzebna. Rodzic poprzez zainteresowanie nauką dziecka, kontrole, rozmowy, objaśnianie problemów, wyrabia w dziecku nawyk systematyczności, pilność i sumienność. Pozytywne nastawienie, mówienie o zdobywaniu wiedzy i uczeniu się z entuzjazmem wpływa na efektywność wyników w nauce.

Powyższy materiał opracowano dzięki współpracy i pomocy ze strony dyrekcji Szkoły Podstawowej w Żyrzynie, na podstawie:

- <http://www.spzyrzyn.pl/>
- „*Nauka domowa ucznia - referat dla rodziców*” Katarzyny Sałańskiej
<https://www.edukacja.edux.pl/p-31540-nauka-domowa-ucznia-referat-dla-rodzicow.php>
- Adele Faber i Elaine Mazlish, *Jak mówić, żeby dzieci się uczyły – w domu i w szkole*;
- Aleksandra Samelak, *Co zrobić, by dziecku chciało się chcieć?*, „Charaktery” nr 10/2019.